

tural processes and serve as a basis for description of modern language. In Mass Media Texts numerous changes in linguistic reality and all the processes specific to modern language use are displayed and recorded.

Initially journalism was associated with a written text, which was mainly verbal. Texts of modern journalism have become more complicated: they do not only transmit verbal information. Today, we are faced with macrotext which contains verbal, acoustic and visual messages. Verbal text that was exceptionally inherent for rhetoric returned to media. Photos are viewed as narration in visual images. Hypertext or «soft» text of computer that is constantly ready for transformation.

Mass Media Texts perform both informative and influential functions. Different types and evaluations are aimed at creating rational or emotional influence, at forming of certain attitude to certain realities of socio-political life. Influential function manifests itself better through the efficiency of provided information, the interactivity of network news and multimedia and the hypertext of the way information is presented. The

hypertextfulness of network news greatly affects their structural and compositional features, namely: headings and leads are more oriented to achieving pragmatic effect — attracting users' attention — because of detached location from the main text and the large number of hyperlinks on one page. Evaluation is one of the characteristic features of Mass Media Texts. It consists not only in informing the addressee about events of the surrounding reality, but also in the impact on his/her emotions, feelings and creation of positive or negative attitude to the information reported.

We have explored features of Mass Media Texts, Mass Media Language in particular, and the main structural and functional specification of Mass Media Texts. The study, of course, does not reveal all aspects of the identified problem. The question of national and cultural features of Mass Media Texts, a consistent description from the point of view of cultural interaction which manifests itself at all structural levels — the language, format, content of Mass Media Texts needs further consideration.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2017

УДК 81'25–057.875(045)

РУДІНА Марина

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ: НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ЯК МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У статті розглянуто науково-теоретичний та методичний аспекти формування перекладацької компетентності студентів-філологів як майбутніх фахівців, звернено увагу на широке коло досліджень проблеми як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями, відзначено розмаїття сучасних поглядів на методичний аспект, зокрема використання в процесі навчання сучасних інформаційних технологій та методик, що в сукупності сприяють особистісній мотивації студентів до опанування перекладу відповідно до вимог сучасного ринку праці.

Ключові слова: перекладацька компетентність; методичний аспект; тренди в освіті студентів; інноваційні освітні технології; стандарти професії перекладача.

Постановка проблеми. Перекладацька компетентність набула сьогодні як у зарубіжній, так і у вітчизняній науково-педагогічній теорії й практиці ознак мегаявища, за допомогою якого аргументуються, характеризуються, аналізуються, пояснюються, прогнозуються й т. ін. практично всі науково-методичні аспекти підготовки фахівців-перекладачів у системі вищої освіти до майбутньої професійної діяльності. Інтенсивність розвитку світової наукової педагогічної думки в XXI ст. також зросла завдяки трансформації професійних знань на основі перекладу фахових текстів.

Доступність професійних надбань світової педагогічної спільноти дозволяє викладачам українських ВНЗ орієнтуватися в інноваційних напрямках і технологіях навчання студентів, у тому числі — з метою розвитку перекладацької компетентності як інтегрованої якості підґрунтя майбутньої успішної професійної діяльності. Так, автори «The Open Book of Social Innovation» акцентують увагу на соціальному характері інноваційного розвитку освіти, її спрямованості на розв'язання соціальних проблем, відповідності соціальним потребам і мотивам суспільного розвитку [23]; «Тренди освітніх

технологій 2015 року» [14] концентрують увагу на потребі незалежності від «чужого» перекладу в професійній діяльності; «Тренди в освіті 2017 року» [13] презентують широкий арсенал інноваційних освітніх технологій — Мобільна освіта (*Mobile Learning*), Навчання на базі даних у хмарі (*Cloud-Based Learning*), Розширена реальність (*Augmented Reality*), Навчання на базі відкритих освітніх ресурсів (*Open Source Learning*), Індивідуальне середовище навчання (*Personal Learning Environment*), MOOC (*Massive Open Online Courses*), Навчання, зорієнтоване на учня (*Student-Centred Learning*), Віртуальний асистент (*Virtual Learning Assistant*), Комплементарне навчання (*Blended Learning — B-Learning*) тощо.

Зазначене актуалізує в професійній діяльності сучасного викладача ВНЗ інтеграцію усталених науково-теоретичних підходів до формування перекладацької компетентності студентів із сучасними можливостями методичного характеру на основі доступності світового педагогічного досвіду й розвитку інформаційних технологій навчального спрямування.

Мета статті полягає у спробі аналізу сучасного змісту науково-теоретичного й методичного аспектів формування перекладацької компетентності студентів-філологів як майбутніх фахівців.

Аналіз досліджень і публікацій. Концептуальні засади перекладацької компетентності та фундаментальні основи теорії перекладу в процесі загальнонаукового розвитку не втрачають актуальності: теорія закономірних відповідностей Я. Рецкера, теорія рівнів еквівалентності В. Комісарова, концепція динамічної еквівалентності Ю. Найди, концепція мовних значень і черговості їх відтворення в перекладі Л. Бархударова тощо.

Аналіз науково-філологічних джерел показує, що компетентність (компетенція), на думку багатьох учених, набула концептуального значення і в загальній теорії професіоналізму, зокрема в практиці підготовки перекладачів. Загальновідомо, що в лінгвістичному розумінні термін «компетенція» уперше використав Н. Хомський у межах теорії генеративної граматики, пов'язавши його зі здатністю носія мови володіти системою мови [15]. Йшлося про компетенцію не як природжену здатність, а як таку властивість, що формується в результаті взаємодії індивіда з соціальним середовищем, тобто набуття цієї здатності забезпечується соціальним досвідом і потре-

бою індивідів у нерозривному зв'язку з процесом соціалізації особистості. Отже, перекладацька компетентність діалогічно пов'язана з комунікативною компетентністю, їх формування взаємозумовлене, відбувається одночасно в процесі здобуття вищої освіти за фахом, удосконалюється в процесі професійної діяльності перекладача.

Зарубіжні й вітчизняні науковці актуалізували термін «комунікативна компетентність» як здатність спілкуватися за допомогою мови, передавати думки, обмінюватися ними в різних ситуаціях у процесі взаємодії, обираючи комунікативну поведінку, адекватну автентичній ситуації. Тривалий час комунікативна компетентність не розглядалася як особистісна характеристика, адже її сформованість виявляється лише в процесі спілкування. Основною була концепція комунікативної компетентності, яка сформувалася ще в роботах М. Бахтіна. Етнолінгвіст Д. Хаймс назвав комунікативною компетентністю здатність особистості бути учасником мовленнєвої діяльності, представив її як навички й уміння адекватно використовувати мову в конкретній ситуації спілкування [20]. Комунікативна компетентність, на його думку, це здатність людини творчо використовувати мовні засоби (висловлювання, дискурси), яка ґрунтується на знаннях і готовності їх адекватно використовувати. Враховуються когнітивні, афектні й інтенціональні чинники. Дж. Р. Серль вважав набуття комунікативної компетентності найважливішою метою процесу навчання [21].

Сучасне розуміння перекладацької компетентності ґрунтується на комунікативній компетентності, є комплексним інтелектуально-психологічним утворенням особистості, що характеризується здатністю людини до ефективного спілкування в різних сферах життєдіяльності, наявністю знань мовних і мовленнєвих норм, етикету, культурних особливостей, соціального досвіду й уміння використовувати ці знання відповідно до ситуації спілкування на основі знання іноземної мови.

Перекладацька компетентність передбачає здатність сприймати й створювати іншомовні тексти відповідно до поставленої чи зумовленої комунікативної задачі, яка включає ситуацію спілкування й комунікативний намір, тобто ґрунтується на чотирьох складових: аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. В її основі — сформовані мовленнєві вміння в чотирьох видах мовленнєвої діяльності. Мовна (лінгвіс-

тична) складова передбачає знання системи мови й правил її функціонування при іншомовній комунікації, вона є інтегративною і включає компетенції: лексичну, граматичну, фонологічну, орфографічну; соціокультурна складова ґрунтується на країнознавчій та лінгвокраїнознавчій компетенціях. Оскільки компетенція пов'язується з майстерністю, то перекладацька компетентність має забезпечувати професійний успіх фахівця-перекладача [18].

Сучасні дослідники продовжують активний науковий пошук: теоретичні моделі перекладацької компетенції обґрунтовано Р. Поворознюк [7]; О. Чередниченко визначає складові професійної компетенції письмового та усного перекладача [16]; О. Селіванова процес перекладу кваліфікує як подвійний інтерпретаційно-породжувальний дискурс [11]; М. Раренко в Термінологічному словнику-довіднику подає основні поняття перекладознавства [12]; іншомовний дискурс, його складові, проблеми вивчення і навчання висвітлено в колективному науковому доробку кафедри перекладу ДНУ імені Олесь Гончара [3] тощо.

На думку Л. Латишева, концептуальна складова перекладацької компетентності — це сукупність знань і уявлень перекладача про сутність перекладу, специфіку, яка відрізняє переклад від інших видів мовленнєвого посередництва (наприклад, від переказу); про загальну мету перекладу та її варіанти залежно від тематики і стилістичного жанру тексту, що перекладається; про задачі, які вирішує перекладач у процесі досягнення мети; про характерні для перекладу колізії цих задач (протиріччя між декількома «потрібно») та про основні принципи їх подолання. Значення концептуальної складової для перекладача порівнюється зі значенням музикального слуху для співака: якщо у перекладача неадекватне уявлення про сутність перекладу, йому не уникнути «фальшивих нот»: буквалізмів, вільностей, втрати найважливіших функціонально-комунікативних і когнітивних характеристик вихідного тексту в результаті хибних переваг у процесі їх відтворення, порушення межі припустимого в перекладі, що перетворює переклад на переказ [4]. Концептуальна складова (модель перекладу) має бути також технологічною, тобто представляти процес відтворення вихідного тексту як такий, що розмежовується на аспекти й окремі дії, як процес з певною структурою загальних і часткових задач, які розв'язуються за допомогою визначеного набору засобів і прийомів.

Науковці вважають, і ми поділяємо їхню точку зору, що на часі виявлення типів перекладацьких стратегій і чинників, які гармонізують перекладацьку компетенцію студента-білінґва (Ж. Горіна); що сучасна методика навчання іноземних мов має звертатися до вербальних і невербальних засобів комунікації як культурного прояву поведінки людини; що комунікацію, мову та культуру не можна розділяти у навчальному процесі (В. Коновалова, В. Мирошніченко), що інтегративна сутність поняття перекладацької компетентності зумовлює її комплексні наукові дослідження: як феномена, як підґрунтя іншомовного дискурсу, як основи крос-культурної комунікації, як засобу компаративістики тощо.

Загальноживаним є розуміння перекладу як відтворення тексту іншою мовою, перекодування його з мови оригіналу на мову того, хто сприймає. Оскільки в сучасному світі розвиваються науковий, технічний, діловий, мистецький (художній) та інші види перекладу, які виконують інформативну, просвітницьку, культурну, естетичну функції, то усталене й традиційне тлумачення перекладу лише як мовознавчого терміну в системі досліджень, розширюється й трансформується відповідно до змінюваного змісту перекладацької компетентності, а феномен перекладу стає універсальним засобом творення професійного дискурсу в багатовимірному просторі науки, зокрема й теорії перекладознавства.

Методичний аспект формування перекладацької компетентності студентів-філологів, на нашу думку, ґрунтується на декількох тезах: вивчення мови — як рідної, так і іноземної — це особистісна потреба; успішність спілкування іноземною мовою забезпечується не лише бажанням установити контакт, але й умінням реалізувати мовний намір, що залежить від ступеня володіння одиницями мови й уміння вживати їх у конкретних ситуаціях; уміння перекладу — підґрунтя ефективної іншомовної комунікативної компетентності для професійної діяльності; навчання сучасних студентів має бути сучасним, тобто на основі інноваційних, у тому числі й цифрових, технологій; педагог у процесі формування перекладацької компетентності студентів має враховувати вимоги ринку праці до фахівців-перекладачів; професійна компетентність самого викладача має стабільно розвиватися.

Умовний ланцюжок, кожна з ланок якого актуалізує студенту особистісну потребу

вивчення іноземної мови як основного ресурсу діяльності перекладача, можна позначити так: базова іноземна мова (або декілька мов) — професійна лексика — професійні тексти — професійне спілкування — професійний дискурс — успіх у професії. Проте відповідальне особистісне ставлення до формування перекладацької компетентності студенти іноді сприймають з певним скептицизмом, бо легкодоступність інформації (і власне перекладу) на Інтернет-ресурсах дозволяє, на їхню думку, перекладати будь-якою мовою без особливих зусиль. Означене протиріччя зумовлює актуальну науково-методичну проблему: мотивація студентів. Оскільки мотивація є визначальним компонентом організації навчання і може бути внутрішньою або зовнішньою щодо діяльності, але завжди є внутрішньою характеристикою особистості як суб'єкта цієї діяльності, то передумовою успіху в ній є сформованість спонукальної сфери, розвиток якої потребує цілеспрямованого педагогічного впливу. Ми вважаємо цю тезу важливою в навчанні студентів-філологів, які пов'язують майбутню професію з перекладацькою діяльністю. Педагог має мотивувати студентів до навчання, оперуючи актуальними для молоді аргументами, застосовуючи комплексно сучасні цікаві методи організації занять.

Які аргументи можна вважати переконливими для сучасної молоді? Дехто з дослідників вважає, що переконливим аргументом є відповідність навчальних занять з перекладу потребам реальної практики на ринку праці. Так, D. Kiraly зазначає, що викладання перекладу має ґрунтуватися на практиці, тобто на тому, чим займаються професійні перекладачі в реальному житті [22]. До того ж, на його думку, викладачі мають бути переконані, що заняття, яке вони ведуть зі студентами, дійсно пов'язане з практикою.

На нашу думку, доцільно скористатися матеріалами й документами Асоціації перекладачів України [2]. Зокрема, тут представлено стандарти професії, причому окремо для письмового та усного перекладу, визначено показники якості для кожного з видів. Так, письмовий переклад вважається якісним, якщо: відповідає вимогам замовника й відповідає початковому тексту за змістом, смислом, оформленням; не містить граматичних, орфографічних і пунктуаційних помилок; термінологія перекладу відповідає галузевій приналежності початкового тексту; у перекладі дотримується одноманітності термінів, найменувань, умовних позначень,

скорочень, символів. Стандарти професії щодо усного перекладу передбачають такі показники якості: переклад повинен відповідати усній промові доповідача за змістом і сенсом; має бути повним та адекватним; не повинен містити граматичних помилок; термінологія перекладу повинна відповідати галузевій приналежності вихідного повідомлення тощо.

Чітко визначені й кваліфікаційні вимоги до перекладача та охарактеризована його компетентність. Зазначено, що перекладач повинен мати базову або повну вищу освіту з цієї спеціальності; має бути компетентним у мовах, які він використовує під час перекладу (повинен професійно володіти мовою початкового тексту і мовою перекладу); повинен володіти спеціалізацією діяльності замовника, для якого виконує переклад; термінологією тематики мовами, що використовуються для перекладу; бути обізнаним із галузевими міжнародними і національними стандартами; знати і застосовувати при виконанні перекладів міжнародні та національні стандарти в галузі перекладів, що діють на території України тощо.

Використання таких матеріалів у роботі зі студентами на заняттях з перекладу є надзвичайно ефективним, адже в них — реальні вимоги ринку праці до майбутньої професії й аргументація її оплати.

Звертає увагу те, що в стандартах професії і для письмового, і для усного перекладу особливо підкреслено значення дотримання термінології. Відповідно й на заняттях цей аспект вивчення лексики набуває значущого сенсу. Цікавий підхід описано в роботах С. Durieux [19]. Зазначено, що викладач не повинен ставати «ходячою енциклопедією» відповідних термінів, а має пояснити, як розв'язати проблему з термінами: конкретна задача — приклад застосування необхідної стратегії. А саме: а) якщо студент опанував еквівалент терміну, що й буває в більшості ситуацій, це краще, ніж нічого, але викладач повідомив інформацію, яку можна знайти й у словнику; б) якщо студент усвідомив, що в даному контексті дане слово має дане значення і даний еквівалент, то це початок термінологічної картотеки, що більш корисне, проте все ж залишається в рамках фактів — викладач передав корисні знання, але це тільки знання; в) якщо студент опанував механізм пошуку інформації може його застосувати при роботі з будь-якими термінами за будь-яких обставин, оскільки йдеться про принцип за своєю незалежно від конкретної ситуації, то

це значний крок до опанування стратегій, необхідних для здійснення професії перекладача, тобто викладач сформував уміння, що є головною метою. Пропозиції С. Durieux можуть трактуватися як методичний принцип формування перекладацької компетентності студентів.

Звичайно, у межах статті подати докладний комплексний опис проблеми та шляхів її вирішення складно. Окремих аспектів формування перекладацької компетентності у студентів ми торкалися раніше [8; 9] і дійшли висновку: якщо науково-теоретичне підґрунтя досліджуваної нами проблеми є достатньо визначеним, то методичний аспект представлено широким розмаїттям підходів і трактувань, як інноваційно продуктивних, так і дещо суперечливих, які в сукупності ще не набули вигляду цілісної теорії.

З нашої точки зору, в методичному аспекті важливо враховувати поширення таких явищ, як *персоналізація* навчання — наявність завдяки комп'ютеру персонального вікна отримання інформації, яка відповідає профілю студента; *педагогічна інверсія*, що полягає в протиріччі: ті, що вчать, перевершують знаннями і вміннями своїх педагогів, що стосується, зокрема, іноземних мов та інформатики і вписується в префігуративну культуру, характерну для інформаційного суспільства, коли дорослі вчать у дітей (Mead). Сучасні *дидактичні моделі* відтворюють викладача в новій ролі: не трансляційного каналу для енциклопедичних знань, а творця освітнього простору, який виконує багатовимірну роль: тьютор (tutor), коуч (coach), експерт (expert) з навчання тощо. Освітні навчальні і фахові портали, тематичні канали на YouTube, послуга VOD, блоги і можливість експлорації відкритих освітніх ресурсів розширюють і змінюють якість доступу і здобуття знань, впливають на зміст сучасних методик навчання студентів як майбутніх фахівців з перекладу.

Не втрачають свого значення доробки науковців і стосовно вузьких методичних питань, наприклад, роль перекладацької помилки при навчанні перекладу, про що пише О. Абдраманова, зазначаючи, що це багатий, хоча й малодосліджений дидактичний матеріал, який одночасно актуалізує і професійну підготовку самого викладача [1]. В. Сафонова вважає, що актуалізувалася потреба з методичною метою здійснити багаторівневий опис комунікативної компетентності як підґрунтя перекладацької,

про що йдеться в книзі «О чем спорят в языковой педагогике?» [10]. На думку А. Штанова, вступають у протиріччя методика викладання перекладу й методика викладання практичного курсу іноземної мови; часто провідне місце на заняттях посідають так звані перекладацькі трансформації, хоча, оскільки їх природа в семантичній теорії перекладу залишається не встановленою, за ними втрачається сама технологія перекладу; перенесення з науково-дослідницької лінгвістичної методології в навчально-дидактичну методіку виключно системно-структурного підходу загрожує зниженням ефективності перекладацьких навичок, які за своєю природою є мовними [17]. З. Підручна наголошує, що психолого-педагогічні чинники формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки зумовлюють методичні особливості [6]. На ресурсі studbooks.net розмішено книгу «Общие принципы организации обучения переводу», з якої студенти дізнаються, що ефективність заняття визначається не обсягом перекладеного матеріалу, а кількістю типових перекладацьких проблем, які були виявлені й вирішені в процесі роботи над цим матеріалом [5].

Отже, перспективи для розробки і впровадження сучасних методик навчання досить широкі, проблема актуальна й затребувана практикою.

Висновки. Науково-теоретичний і методичний аспекти формування перекладацької компетентності у студентів-філологів як майбутніх фахівців широко досліджуються вітчизняними і зарубіжними науковцями в різних ракурсах. Науково-теоретичні основи залишаються підґрунтям як усталених методичних підходів до формування перекладацької компетентності студентів-філологів як майбутніх перекладачів, так і нових, зумовлених сучасними вимогами суспільного життя. Методичний аспект корегується стрімким розвитком інформаційних технологій, інноваційними методиками, широким самостійним доступом студентів до знань, потребами замовників перекладацьких послуг. Розмаїття наукових поглядів на методіку формування перекладацької компетентності вказує на широке поле фахових досліджень, на розвиток сучасних технологій і методик, доцільність і результативність яких може бути доведена чи спростована лише з часом.

Список використаної літератури

1. Абдрахманова О. Роль переводческой ошибки в обучении переводу // Вестник Челябинского государственного университета. — 2014. — № 6 (335). Филология. Искусствоведение. Вып. 88. — С. 6–9.
2. Асоціація перекладачів України — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.uta.org.ua/translation_standards]
3. Іншомовний дискурс: складові, проблеми вивчення та навчання. Колективне наукове дослідження / За ред. Панченко О.І., доктор філол. наук, професор, завідувач кафедри перекладу ДНУ імені Олеся Гончара — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://lingvodnu.com.ua/downloads/2016_9.pdf
4. Латышев Л. Технология перевода: Учеб. пособие для студ. лингв. вузов и фак. / Лев Константинович Латышев. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 320 с. — С. 13.
5. Общие принципы организации обучения переводу — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://studbooks.net/1026687/literatura/obschie_printsipy_organizatsii_obucheniya_perevodu
6. Підручна З. Психолого-педагогічні чинники формування професійної комунікативної компетентності майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки / З.Ф. Підручна // Вісник Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника: (серія: педагогіка). — Івано-Франківськ, 2008. — Вип. XXVI. — С. 122–127.
7. Поворознюк Р. Теоретичні моделі перекладацької компетентності в аспекті відтворення медичного дискурсу / Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2015. — № 14. — С. 245–249.
8. Рудіна М. Сучасні аспекти формування іншомовної комунікативної компетентності та навичок перекладу у студентів-філологів. Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: Мат. IX Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15–16 квітня 2016 р.). — К.: Аграр Медіа Груп, 2016. — С. 335–340.
9. Рудіна М. Феномен перекладу в просторі професійного педагогічного дискурсу. Кременецькі компаративні студії: [Науковий часопис / Ред.: Чик Д. Ч., Пасічник О.В.]. — Хмельницький: ФОП Цюпак А.А., 2015. — Вип. V. — Т.2. — С. 70–81.
10. Сафонова В. Коммуникативная компетенция: современные подходы к многоуровневому описанию в методических целях // О чем спорят в языковой педагогике. — М.: Еврошкола, 2004. — 236 с.
11. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. Селіванова. — Полтава: Довкілля-К, 2008. — 712 с. — С. 672.
12. Терминологический словарь-справочник / Отд. языкознания; Отв. редактор канд. филол. наук Паренко М.Б. — М., 2010. — 260 с.
13. Тренди в освіті 2017 року. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.eduget.com/news/golovni_trendi_v_osviti
14. Тренди освітніх технологій 2015 року. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.inc.com/aaron-skonnard/5-top-trends-in-education-technology-2015.html>
15. Хомський Р. Язык и мышление: Пер. с англ. — М.: Мысль, 1972. — 352 с.
16. Чередниченко О. Складові професійної компетентності письмового та усного перекладача / Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія, 2007. — № 41. — С. 25–27.
17. Штанов А. Некоторые подходы к проблеме преподавания практического курса перевода в вузе / А. Штанов // Филологические науки в МГИМО: Сб. научных трудов / МГИМО(У) МИД России; Отв. ред. Л.Г. Кашкуревич. — М.: МГИМО, 2002. — С. 100–118.
18. Britell J.K. Competency and Excellence // Minimum Competency Achievement Testing/ Taeger R.M. & Tittle C.K. (eds.) — Berkeley, 1980. — P. 23–29.
19. Durieux C. Fondement didactique de la traduction technique. Lamaison dictionnaire, Paris, 2010.
20. Hymes D. Communicative Competence // Sociolinguistics Selected Readings / Ed. by J. B. Pride, J. Holmes. — London, 1972. — S. 269.
21. John Searle and his Critics, Ernest Lepore and Robert van Gulick (eds), Oxford/Cambridge, Mass.: Blackwell, 1991.
22. Kiraly D. Path ways to translation: Pedagogy and Process. Kent State University Press, Kent, Ohio, 1995.
23. Murray R., Caulier-Grice J., Mulgan G. The Open Book of Social Innovation / Robin Murray, Julie Caulier-Grice, Geoff Mulgan. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.nesta.org.uk/sites/default/files/the_open_book_of_social_innovation.

М. РУДИНА

ПЕРЕВОДЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ: НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И МЕТОДИЧЕСКИЙ АСПЕКТЫ ЕЕ ФОРМИРОВАНИЯ У СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ КАК БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

В статье рассматриваются научно-теоретический и методический аспекты формирования переводческой компетентности у студентов-филологов как будущих специалистов, акцентируется внимание на широком круге исследований проблемы как отечественными, так и зарубежными учеными, отмечается разнообразие современных взглядов на методический аспект, в частности использование в процессе обучения современных информационных технологий и методик, что в совокупности способствует личностной мотивации студентов к изучению перевода в соответствии с требованиями современного рынка труда.

Ключевые слова: переводческая компетентность; методический аспект; тренды в образовании студентов; инновационные образовательные технологии; стандарты профессии переводчика.

M. RUDINA

TRANSLATION COMPETENCE: SCIENTIFIC-THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS AND ITS FORMATION OF THE STUDENTS OF PHYOLOGY AS THE FUTURE SPECIALISTS

The article shows scientific-theoretical and methodological aspects of the formation of translation competence of the students of philology as the future specialists, an attention is paid to a wide range of domestic and foreign approaches, it is investigated a wide range of modern viewpoints to the methodological aspect and the usage of modern information technologies and methods which facilitate personal students' motivation to acquire translation as the greatest demand on the labour market.

Key words: translation competence; methodological aspect; trends in students' education; innovative educational technologies; standards of translation profession.

M. RUDINA

TRANSLATION COMPETENCE: SCIENTIFIC, THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF ITS FORMATION IN STUDENTS OF PHILOLOGY AS FUTURE SPECIALISTS

The article shows scientific, theoretical and methodological aspects of the formation of translation

competence in the students of philology as the future specialists. Attention is paid to a wide range of domestic and foreign approaches, a wide range of modern viewpoints to the methodological aspect and the usage of modern information technologies and methods which facilitate personal students' motivation to acquire translation as the greatest demand on the labour market are investigated.

Ukrainian students focus on the most common challenges arising in the process of learning English for the future professional activity. They need to achieve general competences. The most important of them is the communicative language competence, which includes such components as linguistic component — lexical, phonological, syntactical knowledge and skills, sociolinguistic component, pragmatic component — knowledge, existential competence and skills and know-how relating to linguistic system and its sociolinguistic variation. The formation of translation competence of students, who have chosen the future professional activities of philology, should be conducted on the basis of modern complex scientific approaches and methods. These statements prove the importance of foreign communicative competence. It is important for student to get the knowledge in the sense of self-actualization, the ability of self-reflection while studying. Critical thinking is also important. It allows evaluating and correcting the studying process; interpretative culture helps find and show your own thoughts and get an ability to study in a system of intersubjective relations. Learning foreign languages is a personal necessity. Successful foreign communication is not only a desire to contact but also the ability to communicate successfully, especially in professional discourse.

Scientific and theoretical aspect is the basis of methodological approaches to the formation of translation competence of the students of philology as the future specialists. Methodological aspect is corrected by the fast development of information technologies, innovative methods, wide students' self-access to knowledge and needs of the customer of the translation service. A wide range of the scientific viewpoints to the development of modern technologies and methodologies and their results can be proved or disapproved over time.

Стаття надійшла до редакції 9.10.2017

УДК 811.161.2'373.611:159.942.52»10/12»

СІРОШТАН Тетяна

ЛЕКСИКО-СЛОВОТВІРНІ ТИПИ НАЗВ ПОЧУТТІВ
В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ XI–XIII СТ.

У статті на широкому фактичному матеріалі давньої русько-української мови XI–XIII ст. окреслюється коло іменників на позначення внутрішнього світу, почуттів, емоцій людини, розглядається динаміка лексико-словотвірних типів назв почуттів, простежується їх розвиток від праслов'янської мови, встановлюється продуктивність словотворчих засобів.

Ключові слова: тематична група; лексико-словотвірний тип; формант; суфікс; давня русько-українська мова XI–XIII ст.

Вступ. У сучасній лінгвістиці значний науковий інтерес становлять проблеми відображення емоційного стану людини в мові, яка є основним засобом пізнання емоційної сфери свідомості індивіда. Назви почуттів позначають «психічні й фізичні відчуття людини», а також «здатність відчувати, сприймати навколишнє середовище» (СУМ VII 477), тобто це мовні одиниці, що вказують на внутрішні почуття істоти, її душевний стан, емоції, відчуття, що пов'язані зі сприйняттям природного й соціального довкілля [5, с. 56].

Аналіз досліджень і публікацій. Зацікавленість усебічним аналізом іменників, які характеризують внутрішній світ людини, постійно зростає (праці І. Дементєвої, Н. Медведовської, В. Німчука, З. Піскозуб, Л. Полюги, П. Селігея, В. Сташайтене, Н. Томи та ін.). Найменування почуттів стали частиною досліджень з історії мови, загальної лексичної теорії, словотвору й граматики. Попри вагомий здобуток в цьому питанні маємо низку нерозв'язаних проблем, зокрема, немає спеціальної праці узагальнювального характеру про походження й розвиток словотвірної структури іменників із зазначеною семантикою. Це зумовлює актуальність нашої розвідки.

Постановка проблеми. Упорядкування та систематизація українських найменувань внутрішнього світу людини тісно пов'язані з їх діахронічним вивченням від праслов'янського періоду. Опис історії лексико-словотвірних типів назв почуттів поряд із іншими тематичними групами сприяє встановленню характерних рис словникового складу й дериваційної будови сучасної української мови. Мета статті — встановити коло дериватів на позначення почуттів у давній русько-українській мові XI–XIII ст., проаналізувати особливості формування словотвірної структури таких іменників упродовж зазначеного періоду.

Назви почуттів у лексичній системі української мови XI–XIII ст. Лексика на позначення почуттів неоднорідна за походженням, велика її частина (поряд із найменуваннями предметів і явищ природи, тварин і комах, органів людського тіла, спорідненості і свояцтва, назвами житла, продуктів харчування, знарядь праці тощо) сягає праслов'янського періоду мовної єдності, лексикон якої складається зі слів, успадкованих із індоєвропейської прамови, та слів, що виникли на базі праїндоєвропейських коренів у результаті словотворчої праці праслов'ян, а також незначної кількості запозичень [4, с. 15]. Згідно з нашими спостереженнями, тематична група назв почуттів охоплює іменники, які об'єднані семою «почуття», що відображає позитивні й негативні емоційні стани людини, а також фізіологічні й психічні відчуття людини.

Назви фізичних відчуттів, відомі українській мові та такі, що не вживаються на сучасному етапі її функціонування, становили кількісно розвинену групу лексики праслов'янського періоду, наприклад: **bodežь* (ЭССЯ 2 152) «гострий біль, різь, ломота»; **brězgbь* (3 18) «терпкий смак»; **bridja*, **bridjbь* (26) «гіркота»; **bridostь* (27) «терпкість; гіркота; кислота»; **bьdrostь* (111) «бадьорість»; **bьdrota* (111) «те саме»; **čutьje* (ЭССЯ 4 136, Sławski II 297) «слух; відчуття; чутливість»; **drěmavica* (ЭССЯ 5 108) «дрімота, сонливість»; **drěmota* (109) «те саме»; **drěmь*, **drěma* (109) «те саме»; **gluxostь* (6 145) «глухість»; **gluxota* (145) «те саме»; **goldь* (ЭССЯ 6 199, W-Ś 82), **goldь* (ЭССЯ 6 200) «голод», пор. **goldь* (Sławski I 59) «голод, спрага»; **gorьčina* (ЭССЯ 7 53), **gorьkostь* (55) «гіркота»; **koltь* (10 159), **koltьje* (159), **kolь* (159) «біль, поколювання»; **kyselina* (13 270) «кислий смак»; **kyselь* (271), **kys(ь)lina* (274), **kys(ь)lota* (275), **kyslědь* (Sławski I 64)